

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN: 2545-3998
DOI: 10.46763/palim

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ,
КНИЖЕВНИ И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC,
LITERARY AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL 9, NO 17, STIP, 2024

ГОД. IX, БР. 17
ШТИП, 2024

VOL. IX, NO 17
STIP, 2024

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

Год. 9, Бр. 17
Штип, 2024

Vol. 9, No 17
Stip, 2024

PALMK, VOL 9, NO 17, STIP, 2024

DOI:

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Астрид Симоне Хлубик, Универзитет „Крал Михаил I“, Романија
Алина Андреа Драгоеску Урлика, Универзитет „Крал Михаил I“, Романија
Сунчана Туксар, Универзитет „Јурај Добрила“ во Пула, Хрватска
Саша Војковиќ, Универзитет во Загреб, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Озтурк Емироглу, Универзитет во Варшава, Полска
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Гурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија
Шахинда Езат, Универзитет во Каиро, Египет
Џулијан Чен, Универзитет Куртин, Австралија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delchev University, Faculty of Philology, Stip

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, USA
Tole Belcev, Goce Delchev University, Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delchev University, Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moscow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Astrid Simone Hlubik, King Michael I University, Romania
Alina Andreea Dragoescu Urlica, King Michael I University, Romania
Sunčana Tuksar, Juraj Dobrila University of Pula, Croatia
Saša Vojković, University of Zagreb, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey
Öztürk Emiroğlu, University of Warsaw, Poland
Elena Daradanova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercruysse, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany
Chahinda Ezzat, Cairo University, Egypt
Julian Chen, Curtin University, Australia

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Луси Караниколова-Чочоровска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска
Натка Јанкова-Алаѓозовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Ранко Младеноски (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ
РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. фах 201
МК-2000 Штип

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>. Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.
Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Lusi Karanikolova-Chochovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska
Natka Jankova-Alagjovska

LANGUAGE EDITORS

Ranko Mladenoski (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST
EDITORIAL COUNCIL
Faculty of Philology
Krstev Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>
Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.
All papers are peer-reviewed.

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

11 ПРЕДГОВОР

Ранко Младеноски, главен и одговорен уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

Ranko Mladenoski, Editor in Chief of “Palimpsest”

ЈАЗИК / LANGUAGE

15 Ana Arsovska, Liljana Mitkovska

MIDDLE DIATHESIS MARKING IN ENGLISH: EVIDENCE FROM MACEDONIAN TRANSLATION EQUIVALENTS

27 Enrico Caniglia

CATEGORIE PER NARRARE. UN’ANALISI DELLA PARABOLA DEL BUON SAMARITANO

Enrico Caniglia

CATEGORIES FOR STORYTELLING. AN ANALYSIS OF THE PARABLE OF THE GOOD SAMARITAN

35 Виолета Јанушева

РОДОВО ЧУВСТВИТЕЛЕН ЈАЗИК ВО МАКЕДОНСКИТЕ ОГЛАСИ ЗА ВРАБОТУВАЊЕ

Violeta Janusheva

GENDER SENSITIVE LANGUAGE IN THE MACEDONIAN JOB ADVERTISEMENTS

47 Jeta Hamzai, Brikena Xhaferi

INVESTIGATING THE HIGH FREQUENCY AND MORPHOLOGICAL PRODUCTIVITY OF VERB AND ADJECTIVE COMPOUNDS IN LEGAL ENGLISH CORPUS

57 Катерина Видова

УПОТРЕБА НА АНГЛИЗМИТЕ И НА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМИТЕ НАМЕСТО МАКЕДОНСКАТА ЛЕКСИКА ВО ПЕЧАТЕНИТЕ МЕДИУМИ

Katerina Vidova

THE USE OF ANGLICISMS AND INTERNATIONALISMS VS. MACEDONIAN LEXEMES IN PRINTED MEDIA

69 Gzim Xhaferri, Biljana Ivanovska

DIE ROLLE UND DIE FUNKTION DER DISKURSMARKER AM BEISPIEL EINES YOUTUBE-INTERVIEWS

Gzim Xhaferri, Biljana Ivanovska

THE ROLE AND FUNCTION OF DISCOURSE MARKERS: EXAMPLES FROM A YOUTUBE INTERVIEW

- 79 Milote Sadiku, Sadije Rexhepi**
REALISIERUNGEN EMOTIVER SPRACHE IN FACEBOOK-KOMMENTAREN
Milote Sadiku, Sadije Rexhepi
REALIZATIONS OF EMOTIVE LANGUAGE IN FACEBOOK COMMENTS

КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

- 93 Славчо Ковилоски**
МАКЕДОНСКАТА КНИЖЕВНА КРИТИКА ОД XIX ВЕК ЗА ДЕЛОТО НА ГРИГОР ПРЛИЧЕВ
Slavcho Koviloski
MACEDONIAN LITERARY CRITICISM FROM THE 19TH CENTURY OF THE WORK OF GRIGOR PRLICHEV

- 103 Refide Şahin**
KUZEY MAKEDONYA'DA YAYIN YAPAN TÜRK ÇOCUK DERGİSİ "BAHÇE"DEKİ MAKEDON YAZARLARIN ESERLERİ ÜZERİNE BİR BAKIŞ
Refide Sahin
REVIEW OF THE WORKS OF MACEDONIAN AUTHORS IN THE TURKISH CHILDREN'S MAGAZINE "BAHÇE" PUBLISHED IN NORTH MACEDONIA

- 113 Dëfrim Saliu, Avdi Visoka**
LA RÉCEPTION DE CAMUS EN MACÉDOINE
Dëfrim Saliu, Avdi Visoka
THE RECEPTION OF CAMUS IN MACEDONIA

КУЛТУРА / CULTURE

- 125 Nurhayati Harahap, Dwi Widayati, Emma Marsella, Arwina Sufika, Latifah Yusri Nasution, Putri Rahmadeni Sembiring**
ILLUMINATION AND LITERATURE IN ANCIENT KARO SCRIPTURES FOR SOUVENIR PRODUCT DESIGN: REVITALIZATION OF KARO LOCAL WISDOM
- 135 Pınar Ülgen**
ORTA ÇAĞ AVRUPASINDA KADIN MANASTIRLARINDA KADINLARIN VARLIK MÜCADELESİ
Pınar Ülgen
WOMEN'S STRUGGLE FOR EXISTENCE IN WOMEN'S MONASTERIES IN MEDIEVAL EUROPE

145 Лидија Ковачева
ЕЛЕМЕНТАРНОТО ТОЛКУВАЊЕ НА КОСМОСОТ КАЈ
ПРЕТСОКРАТОВЦИТЕ
Lidija Kovacheva
ELEMENTARY INTERPRETATION OF THE COSMOS BY PRE-SOCRATICS

157 Екатерина Намичева-Тодоровска, Петар Намичев
АРХИТЕКТОНСКАТА ПРОДУКЦИЈА НА АРХИТЕКТОТ БОРИС ДУТОВ
ВО ПЕРИОДОТ ОД 1921 ДО 1940 ГОДИНА ВО ГРАДОТ СКОПЈЕ
Ekaterina Namicheva-Todorovska, Petar Namichev
THE ARCHITECTURAL PRODUCTION OF ARCHITECT BORIS DUTOV IN
THE PERIOD OF 1921-1940 IN THE CITY OF SKOPJE

МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY

169 Nina Daskalovska, Adrijana Hadzi-Nikolova, Natka Jankova Aladjozovska
FOREIGN LANGUAGE LISTENING ANXIETY IN HIGH SCHOOL AND
UNIVERSITY STUDENTS

181 Kamran Akhtar Siddiqui
EXPLORING THE CHALLENGES FOR UNDERGRADUATES IN LEARNING
ESSAY WRITING ONLINE DURING THE PANDEMIC: A CASE STUDY

191 Igor Rižnar
CHATGPT USAGE: A LINGUIST'S PERSPECTIVE

201 Mariya Leontik, Duygu Çağma
TÜRKÇE DİL BİLGİSİ ÖĞRETİMİNDE ÇAĞDAŞ TÜRK ŞİİRİNİN
KULLANILMASI
Marija Leontik, Dujgu Cagma
TEACHING TURKISH GRAMMAR BY USING CONTEMPORARY TURKISH
POETRY TEXTS

213 Pirali Aliyev
HALK EDEBİYATI ÖĞRETİMİNDE ÖĞRENCİLERİN KAZANDIKLARI
DEĞERLER VE BECERİLER
Pirali Alijev
VALUES AND SKILLS GAINED BY STUDENTS IN TEACHING FOLK
LITERATURE

225 Ema Kristo, Jonida Bushi (Gjuzi)
WIRTSCHAFTSDEUTSCH IM GERMANISTIK-STUDIUM: CURRICULUM-
ENTWICKLUNG UND EINFÜHRUNG IN DIE STUDIENINHALTE
Ema Kristo, Jonida Bushi (Gjuzi)
BUSINESS GERMAN IN GERMAN STUDIES PROGRAM: CURRICULUM
DESIGN AND INTRODUCTION TO STUDY CONTENT

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

- 239 Трајче Стамески**
ЗА НЕКОЛКУ ОСОБЕНОСТИ НА РАСКАЗИТЕ ВО „СКАРБО“ НА
ЈАДРАНКА ВЛАДОВА
Trajce Stameski
ABOUT SEVERAL FEATURES OF THE SHORT STORIES IN “SKARBO” BY
JADRANKA VLADOVA

- 253 Иса Спахиу, Зарије Нуредини**
„ЕГЗИСТЕНЦИЈАЛИЗМОТ ВО РОМАНИТЕ НА ЖАН-ПОЛ САРТР“ ОД
ДЕФРИМ САЛИУ
Isa Spahiu, Zarije Nuredini
“THE EXISTENTIALISM IN THE NOVELS OF JEAN-PAUL SARTRE” BY
DËFRIM SALIU

257 ДОДАТОК / APPENDIX

ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ
ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“

CALL FOR PAPERS
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

УПОТРЕБА НА АНГЛИЗМИТЕ И НА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМИТЕ НАМЕСТО МАКЕДОНСКАТА ЛЕКSIKA ВО ПЕЧАТЕНИТЕ МЕДИУМИ

Катерина Видова

Меѓународен славјански универзитет, Свети Николе
vidovakaterina44@gmail.com

Апстракт: Целта на истражувањето во овој труд е да се даде преглед на широката употреба на англизмите и на интернационализмите во македонските печатени медиуми. Постојано е влијанието на англискиот јазик во сите сфери на глобалниот свет и оттука англизмите и интернационализмите се среќаваат како заемки во јазикот на деловниот свет, на културата и уметноста, политиката и во јазикот на медиумите. Во трудот е даден преглед на англизмите и интернационализмите застапени во печатените медиуми, односно во дневните весници „Вечер“, „Нова Македонија“, „Слободен печат“, како и во економско-деловниот неделник „Капитал“. Анализирајќи го ексцерпираниот корпус се доаѓа до заклучок дека англиските зборови и интернационализмите се одомаќинети, влезени се во секојдневна употреба и стануваат составен дел од македонскиот јазик.

Клучни зборови: англизми, интернационализми, печатени медиуми, заемки, македонска лексика.

1. Вовед

Целта на трудот е да се даде преглед на употребата на англизмите и на интернационализмите во македонските печатени медиуми. Мотивот за спроведувањето на ова истражување произлегува од огромното влијание на англискиот јазик и глобализацијата врз македонскиот и постојаното и секојдневно навлегување на термини во сите области на општествено живеење.

Јазикот е идентитет и најголемо културно и духовно наследство на еден народ. Јазикот претставува културен феномен кој постојано се менува. Причините за јазичните промени може да бидат вонјазични и јазични (Žanić Mikulčić, 2022). Вонјазичните се резултат на влијанието и преселбите и територијалните освојувања, патувањата, употребата на технологијата, медиумите и интернетот. Јазичните промени се должат на влијанието на глобализацијата и именување на нови предмети и поими. Ставот на Лазаревска и Јанушева (2019, стр. 17) е дека речникот на еден јазик постојано се менува, приспособува и збогатува, првенствено од причини што јазикот е отворен

и многуфункционален систем и затоа што треба да ги задоволи потребите на своите говорители вклучувајќи ги сите сфери на општествено живеење и дејствување. Кога станува збор за македонскиот јазик одамна е утврдено дека при збогатувањето на речникот на македонскиот јазик треба да се имаат предвид развојните тенденции на јазикот, неговите објективни потреби и неговите сопствени изразни можности, и дури потоа да се применува преземање на туѓи зборови (Конески, 1987, стр. 75-84; Минова-Ѓуркова, 2003, стр. 138-139). Заемките се туѓи зборови или изрази што се земени од друг јазик и се целосно приспособени кон јазикот што ги прима (Толковен речник на македонскиот јазик, 2005 стр. 60). Примената на компјутерската технологија и интернетот целосно го изменија начинот на комуницирање и придонесоа кон фактот секојдневно да сме во контакт со медиумите (весници, списанија, електронски медиуми, телевизија и слично). Оттаму, ставот на Кирова и Петковска (2014) дека влијанието на англискиот јазик не претставува резултат на едно редовно социјално заемно дејство меѓу две јазични единици што се преклопуваат, туку е резултат на индиректното влијание на компјутерската технологија и медиумите.

2. Општи согледувања за англизмите и за интернационализмите

Голем број македонски лингвисти ги проучувале туѓите зборови и/или заемките во македонскиот јазик (Конески, 1987, стр. 75-84; Пановска, 1994; Минова-Ѓуркова, 2003, 138-139; Кирова и Петковска, 2014; Карапејовски, 2011, стр. 239-248; Januševa, 2015, стр. 209-218 и други). Бабамова (1993) укажува на огромното влијание на англискиот јазик во македонскиот уште во периодот на 80-тите и 90-тите години на дваесеттиот век што се гледа преку употребата на англиски заемки во колоквијалниот говор, дневниот печат, радиото и телевизијата. Речиси, уште тогаш, било невозможно да се најде напис во којшто не се јавуваат англизми со различен степен на адаптација, при постоење на соодветни македонски зборови. Конески (1998, стр. 149) тврди дека од шеесеттите години на минатиот век со воведувањето на англискиот јазик во школите и со сè поголемото отворање на земјата во меѓународните односи каде што англискиот јазик има престижна позиција бројот на англиски лексички елементи во македонскиот јазик нагло се зголемил.

Според Конески (1998, стр. 150) македонскиот јазик во периодот по Втората светска војна се карактеризира со поинтензивно прифаќање на елементи од интернационалната лексика поради проширувањето на неговите функции во сите сфери на современата јазична комуникација. При тоа, „можеме да кажеме дека од самиот почеток тие се примале без зазорот на некој изразит пуризам. Се декларираше навистина дека заемките ќе се примаат само колку што е потребно, но мерата на таа потреба ја определуваше практиката која со секој ден им ја отвораше сè пошироко вратата на интернационалните зборови“ (Конески, 1981, стр. 134).

Ставот на Вајнрах (Weinreich, 1970 стр. 60) е дека англизмите често се употребуваат, бидејќи англискиот јазик се смета за престижен јазик и оттука личноста која употребува соодветен збор достигнува општествен статус кој го симболизира со познавањето на тој јазик.

Зборовите, изразите или калките што се преземаат од англиско говорно подрачје претставуваат англизми. (Саздовска-Пигуловска, 2014, стр. 126). Крамер (2019, стр. 120) тврди дека повеќето од зборовите што луѓето ги чувствуваат како англизми, не се недвосмислено (стопроцентно) англиски, туку се интернационални зборови, кои се употребуваат и во други јазици и ги одразуваат трендовите во меѓународната трговија, глобализацијата, патувањата, медиумите, а издигнувањето на англискиот јазик како меѓународен втор јазик често служи како канал на нивно навлегување. Оттаму, следува дека линијата помеѓу англизмите и интернационализмите може да биде тенка. Прчиќ (Prčić, 2014), кога зборува за англизмите во српскиот јазик, заклучува дека англискиот е уникатен јазик затоа што само тој се користи глобално во сите видови на двонасочна комуникација (и во говорена и во пишана форма). Неговиот став е дека англискиот, од причини што децата почнуваат да го учат надвор од училиштето, спонтано преку компјутери, филмови, музика итн., функционира како втор јазик и им дава нови зборови на другите јазици, и отворено или прикриено влијае врз сите јазици. Според Груевска-Маџовска (2022, стр. 125) англискиот јазик, односно американскиот англиски јазик, во денешно време е јазик на престиж на светско ниво и неговото влијание врз лексичките системи на јазиците е огромно не само на лексиката туку и на граматиката и на правописот. Ставот на Карапејовски (2011, стр. 247) е дека македонските медиуми се под огромно влијание на англискиот јазик, кои се речиси маѓепсани од глобалниот англиски, што води понекогаш кон некритичко прифаќање на сè што доаѓа од такво потекло. Кристал (Kristal, 2003) ја истакнува за опседнатоста на медиумите со глобалниот англиски јазик што претставува причина за смртта на јазиците.

3. Методологија

Предмет на истражување на овој труд се англизмите и интернационализмите во печатените медиуми. Целта е да се даде преглед на застапеноста на англизмите и на интернационализмите во дневниот печат и можноста за нивна замена со македонски еквивалент. Истражувањето е спроведено врз основа на англизми и интернационализми ексцерпирани од статии од весниците „Вечер“, „Нова Македонија“, „Слободен печат“ објавени на 21.08.2023, и економско-деловниот неделник „Капитал“ објавен на 01.09.2023. Прво се дадени ексцерпирани одбрани примери со англизми и интернационализми и контекстот на нивната употреба и нивните македонски еквиваленти според „Толковниот речник на македонскиот јазик“. Во вториот дел се дадени согледувањата во врска со ексцерпирани англизми и интернационализми.

4. Анализа на ексцерпирани англизми и интернационализми и нивните македонски еквиваленти – дискусија и согледувања

4.1. Ексцерпција на англизми и интернационализми од дневниот весник „Вечер“

деградација (назадување, губење на одделни позитивни својства, ТРМЈ, 2003, стр. 411); **девалвација** ((прен.) намалување на вредноста на нешто, обезвреднување, омаловажување (ТРМЈ, 2005, 408)

*Кој е виновен за целата таа **деградација** и **девалвација** на човековото постоење?* (Вечер, 21 август 2023, стр. 5)

донатор (лице, што подарува, што донира сопствени средства за помош на заеднички корисни работи, 2003, стр. 512 ТРМЈ); **спонзор** (тој што спонзорира; дарител, 2011, стр. 524, ТРМЈ)

*Со вкупен буџет од 2,5 милиони денари, пари обезбедени од општината но и од **спонзори** и **донатори**, на 22 и 23 септември ќе се одржи 15. издание на манифестацијата симбол на градот под Исарот.* (Вечер, 21 август 2023, стр. 8)

компилација (собирање различни материјали на едно место, ТРМЈ, 2005, стр. 574); **евергрин** (трајни мелодии што не губат од својата актуелност, вечно млади и слушани со задоволство, ТРМЈ, 2003, стр. 570)

*Организаторите велат дека се во тек преговори за настап и на неколку домашни артисти кои со **компилација** од македонски **евергрини** ќе останат да ја забавуваат публиката во подоцните часови.* (Вечер, 21 август 2023, стр. 8)

мониторинг (набљудување, следење, проследување, контрола на една состојба); **корекција** (поправка, исправка; измена заради подобрување на нешто, ТРМЈ, 2005, стр. 605)

*Секако предноста е зголемениот обем и начин на **мониторинг**, контрола и **корекција** на утврдените неправилности.* (Вечер, 21 август, стр. 9)

треш – директна заемка од англискиот јазик (trash) со значење ѓубре, отпад, некавалитет

*Србија и Балканот мора да туркаат напред, а бугарскиот турбо **треш** да не биде нешто што некој го слуша, освен тајно во четирите суда од нивната соба.* (Вечер, 21 август 2023, стр. 10)

кам-бек – директна заемка од англискиот јазик (comeback) со значење повторно враќање на сцена, обид за повторно да се биде успешен, славен, моќен; во долунаведениот пример има значење повторно враќање на музичката сцена.

*Според многумина, тоа беше незаборавен музички настан, нешто што долго ќе се памти и повеќе од успешен **кам-бек** на „Нови Фосили“, а насловен според **евергринот** „За добра стара времена“. (Вечер, 21 август 2023, стр. 10)*

стриминг музика или стриминг аудио е директна заемка од англискиот јазик со значење начин за доставување звук – вклучувајќи музика без да барате да преземате датотеки од интернет. Музичките услуги како Spotify,

Apple Music го користат овој метод со цел обезбедување на песни кои може да се уживаат на сите видови уреди.

*Горда сум што ќе го објават мојот прв целосен албум кој ќе биде достапен на Spotify, Apple Music и други платформи за **стриминг** музика.* (Вечер, 21 август 2023, стр. 16)

есенцијален (што е важен, суштински, ТРМЈ, 2003, стр. 607); **навигација** (вештина и наука за управување бродови, во поново време, и авиони со одредување на нивната позиција, курс и растојанието што го минуваат ТРМ, 2006, стр. 204); **конзистентен** ((прен.) постојан, доследен, ТРМЈ, 2005, стр. 584)

*Понатаму поддршката на мрежата на пријатели, семејство и колеги музичари беше **есенцијална** во **навигацијата** кон предизвикот на создавање музика.* (Вечер, 21 август 2023, стр. 16)

*Правам приоритети на моите задачи, поставувам реални цели и воспоставувам **конзистентна** рутина што ми овозможува да посветам доволно време на мојата музика без да ги занемарувам другите аспекти од мојот живот.* (Вечер, 21 август 2023, стр. 16)

инфлуенсер е директна заемка од англискиот јазик (influencer) и како термин и означува лице кое има кредибилитет на социјалните медиуми или блогосферата и може да влијае врз мислењето на големи групи луѓе.

*Таа вели дека морала да избира помеѓу спортот и она што го сака и што ја прави особено среќна, па решила да биде модел, а во исто време е и успешен **инфлуенсер**.* (Вечер, 21 август 2023, стр. 22)

шопинг е директна заемка од англискиот јазик (shopping) со значење купување, и е целосно одомаќинета и прифатена во јазикот на медиумите и печатот. *Главна жените се „луди“ по **шопинг**, особено од чанти и чевли никогаш не им е доволно!* (Вечер, 21 август 2023, стр. 24).

Од ексцерпираниите примери од дневникот „Вечер“ од англизми ги издвојуваме: *спонзор, евергрин, мониторинг, треш, кам-бек, стриминг, инфлуенсер и шопинг.* Од интернационална лексика ги издвојуваме: *деградација, девалвација, компилација, корекција, навигација, есенцијален и конзистентен.* Ставот на Конески (1998, стр. 151) е дека интернационалната лексика е во постојано обновување и оттаму суфиксот *-ен* е еден од суфиксите со кој се изведуваат придавките што ги среќаваме како на пример *есенцијален и конзистентен.*

4.2. Ексцерпција на англизми и на интернационализми од дневниот весник „Нова Македонија“

промовира (претстави, претставува пред јавноста ново остварување (музичко, научно, литературно дело, итн. ТРМЈ, 2008, стр. 628.); **менаџер** (директор на некое претпријатие; раководител на сектор, ТРМЈ, 2006, стр. 116);

наслов на статија: *„Грција се **промовира** за главен **менаџер** на ЕУ-проширувањето?“* (Нова Македонија, 21 август 2023, стр. 2);

лидер (водач, предводник на политичка партија, организација, група и

слично, ТРМЈ, 2006, стр. 42); **менаџира** (раководи со претпријатие, бизнис);

*Се чини дека во една таква застојана „статус скво“ ситуација околу проширувањето, Грција повторно сака да се наметне како **лидер** на Балканот што ќе го надгледува и **менаџира** овој процес.* (Нова Македонија, 21 август 2023, стр. 2);

констелација (поставеност, положба на повеќе фактори еден наспрема друг, ТРМЈ, 2005, стр. 588);

*Затоа Грција во една таква **констелација** на околностите сака да се наметне како **лидер** во регионот – посочуваат соговорниците.* (Нова Македонија, 21 август 2023, стр. 2);

спикер (претседател на собрание, парламент, ТРМЈ, 2011, стр. 517) Спикерот го претвори автентичното толкување на правните акти на Собранието во лично толкување на правото (Нова Македонија, 21 август 2023, стр. 3);

стендбај во македонскиот јазик се сретнува како стенд-бај (за кредит итн.) и е директна заемка од англискиот (standby) со значење расположлив кога ќе бидат исполнети условите.

*Македонија е ставена на **стендбај**, а сите главоли си ги покажаа рокчињата.* (Нова Македонија, 21 август 2013, стр. 2);

стабилизира (направи, прави нешто да стане стабилно, доведе, доведува нешто во стабилна состојба, ТРМЈ, 2011, стр. 548) ЕУ со оптимистички прогнози дека ќе го **стабилизира** енергетскиот пазар пред претстојната зима. (Нова Македонија, 21 август 2023, стр. 5);

конфронтација (противставување, соочување, судир, 2005, стр. 594, ТРМЈ);

*Што е логично бидејќи Западна Германија помина низ многу сериозна **конфронтација** со минатото, за разлика од Источна Германија, која едноставно се прогласи за сојузник на Советскиот Сојуз и победник.* (Нова Македонија, 21 август 2023, стр. 6);

мејнстрим е директна заемка од англискиот јазик (mainstream) и како именка има значење преобладаваачка насока во која било сфера (литературна, музичка, научна, итн.)

*Друго прашање е дали тие се приближија до **мејнстримот** или **мејнстримот** им се приближи.* (Нова Македонија, 21 август 2023, стр. 6);

инсистира (настојува на нешто, упорно истакнува нешто ТРМЈ, 2005, стр. 340); **децентрализира** (изврши, извршува, спроведе, спроведува децентрализација, подложи, подложува на децентрализација ТРМЈ, 2003 стр. 440);

*Така, АФД е во позиција да вети дека доколку добие власт или, поверојатно, влијае врз неа, ќе **инсистира** државата да ја води некој што ќе ја води и ЕУ, а ако тоа не е така, ќе се настојува да се ослабне или **децентрализира**. – заклучува професорот Жарко Пуховски* (Нова Македонија, 21 април 2023, стр. 6);

онлајн (вклучен во мрежа, поврзан преку интернет) е директна заемка од англискиот јазик.

Овој онлајн курс е целосно бесплатен за возрасни, секој може да го посетува до 27 март 2024 година и се одвива самостојно, но по шест недели го губите пристапот до материјалите. (Нова Македонија, 21 август 2023, стр. 9);

атакува (изврши, врши атака ТРМЈ, 2003, стр. 65); **атак** (напад на неког (со зборови) ТРМЈ, 2003, стр. 65); Во насловот на статијата е глагол со значење врши напад како дел од терминологијата што се употребува во спортот. (Наслов на статија: *Алкалоид атакува на двете екипни шампионски титули* (Нова Македонија, 21 април 2023, стр. 20).

Од ексцерпираниите примери од весникот „Нова Македонија“ како интернационализми навлезени во македонскиот јазик преку англискиот се издвојуваат глаголите: *промовира, менаџира, стабилизира, децентрализира, инсистира*. Како директни заемки од англискиот јазик ги издвојуваме: *лидер, спикер, стендај, мејнстрим, онлајн*. Глаголот *атакува* доаѓа од именката *атак*, збор кој во англискиот јазик има значење на напад и доаѓа од францускиот јазик *attaquer* со значење ‘напад, започнување непријателски односи против неког’. Термините *конфронтација* и *констелација* ѝ припаѓаат на интернационалната лексика.

4.3. Ексцерпција на англизми и на интернационализми од дневниот весник „Слободен печат“

опција (една од постоечките можности; избор, алтернатива; определување ТРМЈ, 2006, стр. 543);

Опцијата да не ни случи ни едното, ни другото е исто така можна, дури можеби и најреална. (Слободен печат, 21 април 2023, стр. 3);

реорганизација (преуредување, повторна организација, преустројство, ТРМЈ, 2011, стр. 210); **нотиран** доаѓа од глаголот **нотира** (забележи, забележува ТРМЈ, 2006, стр. 406); **евидентно** (очигледно, лесно видливо и забележливо, ТРМЈ, 2003, стр. 570);

*Не може да се каже, рече Гир, дека нема резултати во однос на реорганизацијата, но системот има и слабости што се **нотирани**, а **евидентно** е и премногу силно партиско влијание во одредени делови од администрацијата. (Слободен печат, 21 август 2023, стр. 4);*

дуален (двојствен, двоен); **компанија** (големо друштво на сродни услужни, трговски или индустриски фирми за заедничка дејност ТРМЈ, 2005, стр. 573); *Дуалното образование е „лек“ на насочување на учениците кон занимања што се посебни во **компаниите**, а добрата вест е што се зголемува бројот со **дуални паралелки**. (Слободен печат, 21 август 2023, стр. 5);*

редистрибуција (прераспределба на стоки, средства, доход и сл. ТРМЈ 2022, стр. 186); **лојалист** (оној кој е верен на моменталниот владетел, власт или систем, особено во време на бунт); *Запленивањето имоти на западните компании прерасна во стадиум на општа национализација и приватизација, создавајќи услови за **редистрибуција** на богатството кон нови **лојалисти** на Кремљ. (Слободен печат, 21 август 2023, стр. 7);*

лукративен (што е корисен, што носи печалба, рентабилен ТРМЈ 2006, стр. 66); *Соочени со фактите дека мал број наши сограѓани, бескрупулозно и безобразно, од лукративни причини краткорочно полезни само за нив, преземаат незаконски активности што предизвикуваат катастрофални неповратни штети...* (Слободен печат, 21 август 2023, стр. 17);

пасија (силна желба кон нешто, склоност кон нешто, страст кон нешто ТРМЈ, 2008, стр. 42); *Тој понатаму својата љубов и пасија ги насочи и во областа на костимографијата.* (Слободен печат, 21 август 2023, стр. 25).

Од ексерпираниите примери во весникот „Слободен печат“ се издвојуваат интернационализмите навлезени преку англискиот во македонскиот јазик: *опција, реорганизација, редистрибуција, пасија*. Заемки од англискиот јазик се именките *компанија* и *лојалист*. Придавките *дуален* и *лукративен* се интернационализми кои и во англискиот навлегле преку латинскиот јазик. Придавката *нотиран* е интернационализам која и во англискиот јазик е влезен преку францускиот и латинскиот јазик. Прилогот *евидентно* е дел од интернационалната лексика која во англискиот е навлезена преку францускиот и латинскиот јазик.

4.4. Ексерпција на англизми и на интернационализми од неделникот „Капитал“

премиса (претпоставка, теза од која се поаѓа во определени судови, искази ТРМЈ 2008, стр. 492, ДРМЈ); *Тргнувајќи од премисата дека нов, зелен подобар свет е можен, од неодамна 50 % од снабдувањето со електрична енергија е обезбедено од обновливи извори на енергија за потребите на А1.* (Капитал, 1 септември 2023, стр. 17);

креира (создава, создаде некакво (уметничко, научно) вредно дело ТРМЈ, 2005, стр. 634); **мото** (краток натпис, обично по наслов на дело или поглавје, што со формата и содржината ја навестува основната идеја, замисла на авторот ТРМЈ, 2006, стр. 170); *Оттука, ја креиравме платформата што ги обединува сите овие заложби и под мотото „За подобар свет“ воведовме низа проекти со исклучителни достигнувања.* (Капитал, 1 септември 2023, стр. 17);

преференција (привилегија, предност ТРМЈ 2008, стр. 533); *Нивните различни искуства и пристапи создаваат подинамичен интерес кај патниците, можат сеопфатно да одговорат на потребите и преференциите за нови знаења и културолошка едукација на туристите што ја посетуваат Македонија.* (Капитал, 1 септември 2023, стр. 27);

фокусира (насочи, насочува, сосредоточи, сосредоточува внимание, напор и др. кон неког или на нешто ТЈРМ, 2014, стр. 249); *Здружението „Хероини на туризмот“ се фокусира на подобрување на статусот на жената во општеството преку туризмот како прогресивна гранка и поддршка на жените претприемачи.* (Капитал, 1 септември 2023, стр. 26);

фотос (фотографија - снимка, слика добиена на тој начин ТРМЈ 2014, стр. 256); **креатор** (тој што создава; автор, творец ТРМЈ, 2005, стр. 633); **иницијатива** (почетна идеја, побуда, поттик за некоја работа ТРМЈ, 2005, стр. 337);

АНА ЛАБОР (на фотосот жената со лаптопот во раце) е креатор на „Spirit of Prespa“, иницијатива што ги обединува локалните заедници и ја штити природната средина. (Капитал, 21 септември 2023, стр. 29);

тим билдинг е директна заемка од англискиот јазик (team building) со значење градење на екипата со широк спектар на активности, вообичаено во деловен контекст, за подобрување на изведбата на екипата;

Лефкија не само што е исклучителен лидер, туку и неверојатна домаќинка која ги прави тим билдинг патувањата во Крушево незаборавно искуство. (Капитал, 21 август 2023, стр. 30);

Од ексцерпираните примери од неделникот „Капитал“ глаголите *креира* и *фокусира* се дел од интернационализмите, како и именките *преференција* и *иницијатива*. Именката *примиса* е интернационализам кој е дојден преку латинскиот јазик, додека, пак, именката *фотос* е интернационализам кој е навлезен преку грчкиот јазик. Именките *лидер*, *мото* и *тим билдинг* се заемки од англискиот јазик.

4.5. Согледувања

Кај ексцерпираните примери се доаѓа до голем број глаголи со суфиксот - (*из*)ира интернационализми коишто се навлезени најчесто преку англискиот јазик и тоа се глаголите: *промовира*, *менаџира*, *стабилизира*, *инсистира*, *децентрализира*, *креира*, *фокусира*. Ѓуркова (2008, стр. 7) тврди дека од неколкуте иновациски процеси во македонскиот јазик поврзани со англизмите, како најраспространет треба да се спомене употребата на суфиксот - (*из*)ира кој е многу чест во оформувањето на глаголски форми според глаголите во англискиот јазик.

Се среќаваат англизмите со поапстрактно значење со наставката -инг од типот: *мониторинг*, *стриминг*, *тим билдинг* и *шопинг* кој како збор е речиси целосно одомаќинет. Во ексцерпираните примери можеме да ги издвоиме и именките кои според Конески (1998, стр. 151) претставуваат дел од интернационалната лексика, односно се интернационализми и имаат разни суфксни завршоци: *деградација*, *девалвација*, *корекција*, *конфронтација*, *опција*, *пација*, *преференција*, *реорганизација*, *редистрибуција*, *донатор* и *премиса*.

Како англизми можеме да ги издвоиме *спикер*, *менаџер*, *лидер*, *креатор*, *инфлуенсер*, особено често употребуван по социјалните мрежи. Исто така, типични заемки од англискиот јазик се зборовите: *онлајн*, *евергрин*, *мејнстрим*, *треш*, *кам-бек* и *стендбај*. Ексцерпирани се придавките со наставка -ен кои се навлезени преку англискиот јазик: *дуален*, *есенцијален*, *лукративен* и *конзистентен*.

5. Заклучок

Се забележува огромен број на англизми и интернационализми, нивно одомаќинување и секојдневна употреба. Ставот на Бугарски (2001, стр. 72) е дека влијанието на глобализацијата, односно влијанието на англискиот јазик како носител на тој процес, се квалификува како културен контакт. Станува

збор за многу чест и активен феномен во кој англискиот јазик функционира како јазик давател наспрема географски широкиот спектар на јазици-приматели. Можеме да ја истакнеме препораката на Минова-Гуркова (2003, стр. 191) дека ако се во употреба меѓународен збор и домашен еквивалент, меѓународниот збор треба секогаш да биде заменет со домашен еквивалент. Од друга страна, пак, значајно е да се истакне и истражувањето на Јанушева (Januševa, 2015) според кое заменувањето на меѓународните зборови со македонски еквиваленти не е можно секогаш во сите контексти. Во корпусот ексцерпирани примери се дадени и македонските лексеми, истозначни со англизмите и интернационализмите, што подразбира дека голем број од зборовите од туѓо потекло може да се заменат со нив. И покрај силното влијание на глобалниот англиски јазик, истакнуваме дека кога во јазикот има соодветен домашен збор воопшто не е прифатлива употребата на англизмите и интернационализмите.

Користена литература

Латиница

Januševa, V. (2015). Substitution of international words with domestic words in Macedonian standard language. *International Scientific Journal, Series A, Social Sciences and Humanities „Horizons“*, XI, v. 17, pp. 209-218 Bitola: University „St. Kliment Ohridski“.

Kristal, D. (2003). *Smrt Jezika*. Beograd.

Prčić, T. (2014). “English as the nativized foreign language and its impact on Serbian: An analysis of the anglicization and hybridization of Serbian under the influence of English. *English Today*. (March 2014 Volume, 30 (Issue 1) Page, p.13-20. <https://doi.org/10.1017/S0266078413000515> accessed 3 May 2018

Weinreich, U. (1970). *Languages in contact* The Hague-Paris: Mouton.

Žanić Mikulčić, J. (2022). Zastupljenost anglizama u hrvatskim dnevnim novinama. *Saznanje* br 3/2022. Zenica: Univerzitet u Zenici, Filozofski Fakultet.

Кирилица

Бабамова, Е. (1993). Адаптација и асимилација на англизмите во македонскиот јазик. Докторска дисертација. Скопје: Филолошки факултет, УКИМ.

Бугарски, Р. (2001). *Јазици*. Скопје: Еин-Соф.

Груевска-Мацова, С. (2022). *Лексикологија на македонскиот јазик*. Скопје: МИ-АН.

Група автори. (2003-2014). *Толковен речник на македонскиот јазик*. Скопје: Институт за македонски јазик.

Гуркова, А. (2008). Социолингвистички аспекти на македонскиот јазик: од стандардизацијата до актуелните тенденции. *Филолошки студии*, том 6 (2), стр. 1-11. Скопје: Институт за македонска литература.

Карапејовски, Б. (2011). За некои аспекти на глобализацијата и нејзиното влијание врз македонскиот јазичен систем. *Филолошки студии*, том 9 (2), стр. 239-248. Скопје: Институт за македонска литература.

Кирова, С., Петковска, Б. (2014). Англизмите како директни заемки во македонскиот јазик. *Зборник на трудови „Наука и глобализација“*, т. 1, кн. 8. Пале: Универзитет во Источно Сараево, Филозофски факултет.

Конески, Б. (1987). *Граматика на современиот македонски јазик*. Скопје: Магор.

Конески, Б. (1981). *Јазични теми*. Скопје: Мисла.

Конески, К. (1998). Зборообразување и лексика. *Македонски јазик*. Ополе: Uniwersytet Opolski – Instytut Filologii Polskiej.

Крамер, К. (2019). Англизмите, турцизми на 21-от век. Македонистички денови во МАНУ: Зборник на трудови од меѓународната научна манифестација. Скопје: МАНУ.

Лазаревска, А., Јанушева, В. (2019). Туѓите зборови и заемките во новинарскиот потстил на македонскиот стандарден јазик. Палимпсест / Palimpsest, т. 4. бр. 7. Штип: Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет.

Минова-Ѓуркова, Л. (2003). *Стилистика на современиот македонски јазик*. Скопје: Магор.

Пановска, Р. (1994). *Современ македонски јазик*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“.

Саздовска-Пигуловска, М. (2014). Лексиката во преводите од англиски на македонски јазик на научна и стручна литература од економско-финансиската област. Докторска дисертација. Скопје: УКИМ, Филолошки Факултет „Блаже Конески“.

Ексерпти

Вечер, понеделник, 21 август 2023, број 18293, www.vecer.press

Нова Македонија, понеделник, 21 август 2023, број 2622, www.novamakedonija.com.mk/sport

Слободен печат, понеделник, 21, август 2023, број 2931, www.slobodenpecat.mk

Капитал, број 1151. 1 септември 2023 петок <https://kapital.mk/wp-content/uploads/2023/09/1151-Kapital-magazin.pdf>

Katerina Vidova

International Slavic University, Sv. Nikole

The Use of Anglicisms and Internationalisms vs. Macedonian Lexemes in Printed Media

Abstract: This paper investigates the overview of the wide use of anglicisms and internationalisms in Macedonian printed media. The influence of English in all spheres of the global world is constant, and hence, anglicisms and internationalisms are found as loan words in Macedonian language of business, culture, art, politics, and media language. The paper presents an overview of anglicisms and internationalisms in the Macedonian daily press “Večer”, “Nova Makedonija”, “Sloboden pečat” and the business weekly magazine “Kapital”. Analyzing the excerpted corpus, we have come to the conclusion that English lexemes and internationalisms have become domestic, entered everyday use, and become an integral part of Macedonian.

Keywords: *anglicisms; internationalisms; printed media; loanwords; Macedonian lexemes.*

ГОД. IX
БР. 17

ПАЛІМПСЕСТ

PALIMPSEST

VOL. IX
NO 17